

Summary

In 2018, employees of the National Heritage Institute, Olomouc Regional Office, carried out a surface survey at the Hradisko site in the cadastral areas of Velký Týnec and Čechovice (Olomouc District) as part of the NAKI II project *Moravian Crossroads*. Pottery and daub fragments recovered during the survey provided unequivocal evidence of prehistoric occupation of the site during the Bronze Age.

Vendula Vránová, Pavel Šlězár, Jakub Novák, Karel Faltýnek

Velký Týnec (okr. Olomouc)

Ul. Zámecká, parc. č. 204/3, 204/4, 203, 205.

Kultura popelnicových polí. Místo sběru. Povrchový sběr. Průzkum.

AMČR: M-9002603A.

Lokalizace: S-JTSK: -541744.20, -1126788.25; -541718.19, -1126789.25; -541714.19, -1126741.24; -541763.70, -1126720.74

V dubnu roku 2018 a březnu roku 2019 provedli pracovníci Národního památkového ústavu, ÚOP v Olomouci, P. Šlězár, K. Faltýnek a J. Novák opakovanou povrchovou prospekci na lokalitě v intravilánu obce Velký Týnec. Prospekce proběhla v partnerské spolupráci v rámci projektu NAKI II „Moravské křižovatky“ a byla zaměřena na průzkum vytipovaných výšinných poloh ve vztahu k historickým komunikacím.

Lokalita se nachází na menší ostrožně uprostřed obce, kterou ze severní a východní strany obtéká potok Týnečka, do něhož se přímo pod severním svahem ostrožny vleává potok Beroňka. Nadmořská výška se v místě nálezů pohybuje v rozmezí 225–233 m.

V jižní části ostrožny stojí barokní zámek a barokní kostel Nanebevzetí P. Marie. Na severním konci ostrožny se dnes nachází mateřská škola se zahradou. Během prospekce byly podél chodníku na jižním konci areálu školky a v prostoru zalesněného severního a severovýchodního svahu nalezeny keramické zlomky (41 ks), mazanice (4 ks) a fragmenty pravděpodobně metalurgické strusky (4 ks). Nálezy se nacházely v sekundární poloze na povrchu terénu, kam byly vyneseny v důsledku intenzivní bioturbace (zejména v čerstvých krtinách) a v důsledku narušení humózní vrstvy kořenovým systémem stromů. Keramiku lze datovat do období popelnicových polí doby bronzové, latěnu a v menší míře do vrcholného středověku. Přesnější datování není možné vzhledem k absenci charakteristických znaků na keramice.

Nicméně i přesto nám povrchová prospekce pomohla rozšířit poznání zdejší lokality (SAS). Doposud bylo z archeologických pramenů známo pouze osídlení z doby kultury popelnicových polí (kultura lužická a slezskoplatěnická), zachycené archeologickým záchranným výzkumem v roce 1999 u kostela Nanebevzetí P. Marie (Tajer 2000; Vránová 2003, 46). K lokalitě se také váže již první zmínka o archeologickém nálezu v obci, kterou publikoval F. J. Schwoy (1793, 464). Roku 1773 byly při úpravě cesty mezi kostelem a zámekem odkryty hroby s lidskými skelety v poloze na boku, vybavené měděnými artefakty v oblasti hlavy.

Závěrem lze konstatovat, že na základě archeologického materiálu nalezeného během prospekce v letech 2018 a 2019 můžeme nově předpokládat osídlení celé plochy ostrožny minimálně v době bronzové, v období kultury popelnicových polí. Přínosem je pak nově doložené osídlení z doby laténské, které rozšiřuje naše znalosti o polykulturním charakteru této lokality.

Literatura

AMČR: Záznam M-9002603A [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-9002603A>.

Schwoy, F. J. 1793: *Topographie vom Markgrathum Mähren 1. Ollmützer Kreis*. Wien: gedruckt bey Joseph Hraschankzy k. k. deutsch-und hebrätscher Hofbuchdrucker und Buchhändler, 464.

Tajer, A. 2000: *Nálezová zpráva ze záchranného archeologického výzkumu Velký Týnec 2, odvodnění kostela*. Rkp. nálezové zprávy M-TX-200101392 [cit. 2026-04-09]. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického centra Olomouc, p. o. DOI: 10.60585/M-TX-200101392. Dostupné také z: <https://doi.org/10.60585/M-TX-200101392>.

SAS: Vitula, P. 1997: Velký Týnec – Hradisko, Na Kalvárii – Území s archeologickými nálezy [online]. In: *Informační systém o archeologických datech. Státní archeologický seznam ČR*. © 2026 Národní památkový ústav. Datum aktualizace 08. 06. 2023. ID_SAS 27539, poř. č. SAS 25-11-21/5. [cit. 2026-04-14]. Dostupné z: <https://isad.npu.cz/velky-tyniec-hradisko-na-kalvarii-27539>.

Vránová, V. 2003: Archeologické nálezy a lokality na katastru Velkého Týnce, Čechovic a Vsiska. *Střední Morava* 16, 41–56.

Summary

In 2018 and 2019, a further surface survey was conducted by employees of the National Heritage Institute, Olomouc Regional Office, on a promontory in the centre of Velký Týnec (Olomouc District), in the area surrounding the kindergarten, as part of the NAKI II project *Moravian Crossroads*. The survey yielded pottery fragments, daub, and metallurgical slag. The pottery is dated primarily to the Bronze Age Urnfield culture and the La Tène period, with a smaller proportion dated to the High Middle Ages.

Vendula Vránová, Pavel Šlězár, Jakub Novák, Karel Faltýnek

Vrbátky (k. ú. Štětovice, okr. Prostějov)

Intravilán, parc. č. 129, 60/2, 102, 299/6, 332.

Lužická kultura. Sídliště. Skupina/sít sond. Záchranný výzkum.

AMČR: M-202500157.

Lokalizace: S-JTSK: -551398.11, -1131875.56

Ve dnech 28. srpna 2024 až 15. ledna 2025 byl prováděn záchranný archeologický výzkum při stavbě „Optická síť Štětovice (FTTx_M_NGA_V_NIO13_Štětovice_STPRO1_OK)“. Jeho výsledkem bylo „znovuobjevení“ již dříve registrované archeologické lokality, uvedené v literatuře v souvislosti s výstavbou místní školy v roce 1912, kdy dělníci narazili na několik jam s materiálem lužické kultury (Gottwald 1924, 78; 1931, 64). Přínosné je tak zejména upřesnění rozsahu této osady lidu mladší doby bronzové rozložené na poměrně nevýrazné terénní vlně vystupující z akumulčních rovin říčky Blaty v severozápadní části dnešní obce.

Literatura

AMČR: Záznam M-202500157 [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-202500157>.

Gottwald, A. 1924: *Pravěká sídliště a pohřebiště na Prostějovsku*. Prostějov: J. F. Buček.

Gottwald, A. 1931: *Můj archeologický výzkum: soupis předhistorických starožitností, vykopaných na sídlištích, v hrobech, jednotlivě nasbíraných i zachráněných z nahodilých nálezů*. Prostějov: Městské museum v Prostějově.

Summary

A rescue archaeological excavation carried out during the installation of an optical fibre network in Vrbátky (Štětovice cadastral area, Prostějov District) led to the 'rediscovery' of a previously known Lusatian culture settlement. The site is situated on a relatively subtle undulation emerging from the alluvial plains of the Blata River in the northwestern part of present-day Štětovice.

Pavel Fojtík

Vyškov (k. ú. Dědice u Vyškova, okr. Vyškov)

Ul. Morávková, parc. č. 1740/1.

Mladší doba bronzová. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum.

AMČR: M-202404953.

Lokalizace: WGS-84: 49.299352, 16.977885

V jarních měsících 2025 byla prozkoumána plocha pro výstavbu bytových domů v Dědicích u Vyškova. Stavba se nachází v těsném sousedství armádního areálu, na výrazném, jižně orientovaném svahu (Rumianová, Šedo 1993). Na ploše o rozloze přibližně 15 000 m² bylo dokumentováno více než dvacet archeologických objektů. Všechny měly sídlištní charakter. Z větší části se jednalo o zásobní jámy vakovitého tvaru, často zcela zaplněné mazanicí a keramikou. Dále se na ploše vyskytly nedatovatelné kulové jamky, menší stavební jámy, či jámy, jejichž účel se nepodařilo spolehlivě určit. K bohatému souboru nálezů z období popelnicových polí patří především keramika, mazanice, kostěná industrie a kamenné nástroje.

Literatura

AMČR: Záznam M-202404953 [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-202404953>.

Rumianová, A., Šedo, O. 1993: Průzkumy pracovníků Muzea Vyškovska a Archeologického ústavu ČSAV na území okresu Vyškov. *Přehled výzkumů* 1989, 125–127.

Summary

In the spring of 2025, an area designated for the construction of apartment buildings in Vyškov (Dědice u Vyškova cadastral area, Vyškov District) was excavated. More than 20 archaeological features were documented across the site. All were of a settlement character and contained finds dating to the Urnfield period.

Blanka Mikulková

Vyškov (okr. Vyškov)

„Prostřední pole“, parc. č. 1948/168, 1948/169, 3750/138, 3750/70, 1948/12, 13, 14, 16, 21, 22, 33.

Mladší doba bronzová. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum.

AMČR: M-202400406.

Lokalizace: WGS-84: 49.260892, 16.991147

Během záchranného výzkumu na akci D1 „Rozšíření odpočívky Vyškov, vlevo“ (Mikulková 2011; Geislerová, Parma eds. 2013, 303–304), byla kromě dalších 30 objektů z různých období prozkoumána i rozsáhlá stavební jáma z mladší doby bronzové. Jáma měla nepravidelný tvar i hloubku a obsahovala soubor keramiky kultury lužických popelnicových polí (obr. 28).

Literatura

AMČR: Záznam M-202400406 [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-202400406>.

Mikulková, B. 2011: Vyškov (okr. Vyškov). *Přehled výzkumů* 52(1), 204.

Geislerová, K., Parma, D. (eds.) 2013: *Výzkumy – Ausgrabungen 2005–2010*. Brno: Ústav archeologické památkové péče.

Summary

During a rescue excavation conducted in connection with the D1 motorway project 'Expansion of the Vyškov Rest Area, Left' in the 'Prostřední pole' field (Vyškov District), a large construction pit containing pottery of the Lusatian Urnfield culture was investigated (Fig. 28).

Blanka Mikulková

Obr. 28. Vyškov. Stavební jáma z mladší doby bronzové. Foto B. Mikulková.

Fig. 28. Vyškov. Construction pit from the Late Bronze Age. Photo by B. Mikulková.